

ธรรมานุศาสตร์

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

ธรรมานุศาสตร์ มงคลที่ ๓๐ สันทนาธรรมตามกาล-ตอบปัญหาธรรมะ

วิวัฒนาการของโลก ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ยังบงบอกถึงความสามารถที่ไม่มีขีดจำกัดของมนุษยชาติ แต่ก็มีหลายสิ่งๆ ที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ยังไม่ได้รับการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นเท่าที่ควร เพราะการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นนั้น ต้องเริ่มจากการพัฒนาใจให้สูงส่ง สูงจากเรื่องที่เขาโลกทั่วไปเขาข้องเกี่ยวกับเรื่องของการหมกมุ่นอยู่กับรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ต่าง ๆ ที่ไม่เป็นสาระแก่นสาร เป็นบ่วงที่ทำให้เกิดความเป็นห่วงเป็นใย เป็นกังวล อยู่ตลอดเวลา

ในสมัยพุทธกาล เป็นยุคของผู้มีบุญลงมาเกิด เมื่อรู้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นแล้วในโลก ได้มีผู้ตัดสินใจสละโลก ออกบวชเป็นภิกษุภิกษุณีตามพระพุทธองค์ เพื่อศึกษาสภาวะที่แท้จริงของชีวิตกันมากมาย เพราะรู้ว่าชีวิตมิใช่เกิดมาเพียงเพื่อทำมาหากินเท่านั้น แต่เกิดมาเพื่อแสวงหาหนทางแห่งความหลุดพ้น แสวงหาพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันประเสริฐ เพื่อชีวิตจะได้ปลอดภัยจากวิญญูทุกขนั้นเอง

ครั้งนั้น มีลูกของเศรษฐีได้สนทนากันในเรื่องที่ว่า ทำอย่างไรจะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดเมื่อไม่รู้วิธี จึงได้ชักชวนกันออกแสวงหาธรรมะกับครูบาอาจารย์ที่มีชื่อเสียง เมื่อได้รับการแนะนำจากอาจารย์ให้มาถามปัญหาธรรมะกับพระบรมศาสดา จึงพากันมาเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ ทุกคนต่างมาพร้อมกับคำถามที่ค้างคาใจมานาน อยากจะสนทนาธรรมกับพระพุทธองค์ ด้วยหวังว่า เมื่อได้ฟังคำตอบแล้ว จะได้นำไปประพฤติปฏิบัติตาม

นั้นทมาณพ ได้ทูลถามว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า สมณพราหมณ์บางพวก กล่าวความบริสุทธิ์ด้วยความเห็นบ้าง ด้วยการฟังบ้าง ด้วยศีลและพรตบ้าง ด้วยมงคลตื่นข่าว เป็นต้น เป็นอันมาก สมณพราหมณ์เหล่านั้นประพฤติดูอยู่ในทิวะของตน ตามที่ตนเห็นว่าเป็นเครื่องบริสุทธิ์นั้น ข้ามพ้นชาติและชราได้บ้างไหม ขอพระองค์ได้ตรัสบอกความชื่อนั้นแก่ข้าพระองค์ ด้วยเถิด”

พระบรมศาสดาตรัสว่า “ดูก่อนนันทะ ผู้กล่าวความบริสุทธิ์ด้วยความเห็นบ้าง ด้วยการฟังบ้าง ด้วยศีลและพรตบ้าง ด้วยมงคลตื่นข่าวบ้าง ชนเหล่านั้นประพฤติดูอยู่ในทิวะของตน ตามที่เห็นว่าเป็นเครื่องบริสุทธิ์ก็จริง แต่ชนเหล่านั้นยังข้ามพ้นชาติและชราไปไม่ได้ คนเหล่าใดละเสียซึ่งรูปที่ให้เห็นแล้วก็ดี เสียงที่ได้ฟังแล้วก็ดี อารมณ์ที่ได้รับรู้แล้วก็ดี ละเสียแม้ซึ่งศีลและพรตทั้งหมดก็ดี

ละเอียดซึ่งมงคลตื่นข่าวเป็นต้น เป็นอันมาก ทั้งหมดก็ตี กำหนดรู้ดีแล้ว เป็นผู้หาอาสวะมิได้ คนเหล่านั้นแล ข้ามห้วงน้ำ คือ โอบะ ได้แล้ว”

หม่อมมาณพ ทูลถามปัญหาว่า “เมื่อก่อนอาจารย์บางพวก ได้พยากรณ์ลัทธิของตน แก่ข้าพระองค์ว่า เหตุนี้ได้เป็นมาแล้วอย่างนี้ ๆ จักเป็นอย่างนี้ ๆ คำพยากรณ์ของอาจารย์ไม่ถูกต้อง ไปทั้งหมด และไม่แจ่มแจ้ง คำพยากรณ์นั้นกลับเป็นเครื่องนำความฟุ้งซ่านให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ขอพระองค์จงตรัสบอกธรรมเป็นเครื่องกำจัดตัณหา อันชานไปในอารมณ์ต่าง ๆ ในโลกนี้ แก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ดูก่อนหม่อมกะ ชนเหล่าใดได้รู้ทั่วถึงบท คือ นิพพานอันไม่แปรผัน เป็นที่บรรเทาฉันทราคะในรูปที่ได้เห็น เสียงที่ได้ฟัง และสิ่งที่ได้รับรู้ เป็นผู้มีสติ มีดวงตาเห็นธรรม ดับกิเลสได้แล้ว ชนเหล่านั้นสงบระงับแล้ว มีสติข้ามตัณหาอันชานไปในอารมณ์ต่าง ๆ ในโลกได้แล้ว”

ชตุกัณณิมาณพ ทูลถามปัญหาว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้มีพระเนตร คือ พระสัพพัญญุตญาณ อันเกิดพร้อมแล้ว ขอพระองค์ตรัสบอกทางสันติแก่ข้าพระองค์ตามความเป็นจริงด้วยเถิด เพราะว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงมีเดช ครอบงำทุกสิ่งทุกอย่าง เหมือนพระอาทิตย์มีเดช คือ รัศมี ครอบงำ มณฑลปฐพี ล่องลอยไปในอากาศ ขอพระองค์จงตรัสบอกธรรมเครื่องละชาติและชราแก่ข้าพระองค์ ผู้มีปัญญาน้อยด้วยเถิดพระเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ดูก่อนชตุกัณณิ ท่านได้เห็นซึ่งเนกขัมมะโดยความเป็นธรรม อันเกษมแล้ว จงนำความกำหนดในกามทั้งหลายออกไปเสียให้สิ้นเถิด กิเลสชาติเครื่องกังวลที่ท่านยึดไว้แล้ว ด้วยอำนาจตัณหาและทิวี่ซึ่งควรจะปลดเปลื้องเสีย อย่างมีแล้วแก่ท่านอีกต่อไปเลย กิเลสเครื่องกังวลใดไม่มีแล้วในกาลก่อน ท่านจงทำกิเลสเครื่องกังวลนั้น ให้เหือดแห่งเสียเถิด กิเลสเครื่องกังวลในภายหลัง อย่าได้มีแก่ท่าน ดูก่อนชตุกัณณิ เมื่อท่านปราศจากความกำหนดในนาม และรูปโดยประการทั้งปวงแล้ว อาสวะทั้งหลาย อันเป็นเหตุให้ไปสู่อำนาจของมาร ก็จะไม่บังเกิดขึ้น แก่ท่านอีกต่อไป”

นอกจากนี้ ยังมีผลัดเปลี่ยนกันถามปัญหาพระพุทธรองค์ จนครบทุกคน พระบรมศาสดา ทรงเมตตาตอบทุกเรื่อง เพราะเห็นว่าทุกคำถาม ล้วนเป็นไปเพื่อให้ได้มรรคผลนิพพานทั้งสิ้น จากนั้น พระองค์ได้แสดงธรรมที่ลึกซึ่งลุ่มลึกลงไปตามลำดับ ทำให้มาณพทุกคน ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ สมความปรารถนาทุกประการ

นี่เป็นเรื่องราวตัวอย่างของผู้ปรารถนาความหลุดพ้น ที่ได้มีโอกาสสนทนาธรรมกับพระผู้มีพระภาคเจ้า และได้บรรลุธรรม เข้าถึงความเต็มเปี่ยมของชีวิตกัน ดังนั้นการสนทนาเรื่องทำอย่างไร จะหยุด ทำอย่างไรใจจึงจะนิ่ง เป็นกรณีศึกษาที่สำคัญที่พวกเราควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ใจของเรา จะได้ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่หลงไหลไปตามกระแสโลก

ถ้ามนุษย์หันกลับมาสนทนาในเรื่องการพัฒนาจิตใจอย่างแท้จริง โลกนี้จะศิวิไลซ์ น่าอยู่น่าอาศัย เป็นสถานที่เหมาะต่อการสร้างบารมีมากกว่านี้อีกหลายเท่า อีกทั้งวัตถุประสงค์ในการเกิดมาของมนุษย์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น จะเป็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น

แม้ปัจจุบันนี้ ชาวโลกส่วนใหญ่จะวนเวียนพูดคุยกันซ้ำ ๆ ซาก ๆ ในเรื่องการทำมาหากิน หรือคุยกันในเรื่องที่จะทำให้ได้มาซึ่งลาภ ยศ สรรเสริญ ก็ตาม เราก็ควรพูดคุยกันในเรื่องที่จะยกใจให้สูงขึ้น เช่น ถามกันว่า วันนี้คุณได้ตัดบาตรไหม รักษาศีล๕ ครบหรือไม่ นั่งสมาธิแล้วก็ชั่วโมง หรือฟังธรรมะแล้ว ใจหยุดนิ่งดีไหม ทำอย่างไรใจจะหยุดนิ่ง พูดคุยกันแต่เรื่องที่จะทำให้ใจบริสุทธิ์หลุดพ้น อย่างนี้ จึงชื่อว่า ไม่ประมาท

เอกสารประกอบบทความ :

พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาหมากุฎราชวิทยาลัย มาณพถามปัญหา เล่ม ๔๗ หน้า ๙๒๔

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ